

ACCIÓ DELS CRISTIANS PER L'ABOLICIÓ DE LA TORTURA

Anglí, 55 – 08017 BARCELONA TEL. 93 203 89 15 – Fax: 93 203 48 30

acat@pangea.org

DRETS HUMANS A L'ESTAT ESPANYOL

1) Contrainforme d'ACAT per al Comitè Contra la Tortura (CAT)	pàg. 3
2) Informe del CAT per al Govern espanyol	pàg. 24
3) Visita al País Basc	pàg. 30

Amb el suport de la Regidoria de Drets Civils
Ajuntament de Barcelona

Hem cregut convenient de fer aquesta senzilla publicació per tal d'assabentar tots els membres de l'ACAT de les accions que considerem més rellevants portades a terme el segon semestre de l'any 2002.

A través del butlletí ja sabeu que tres membres de la Junta van viatjar al País Basc el mes de juliol. Al final d'aquesta publicació trobareu una informació més detallada d'aquell viatge, el qual va significar, per als qui el vàrem fer, la presa de consciència que els drets humans patien greus vulneracions dins l'Estat espanyol.

Aquesta presa de consciència va coincidir amb la informació que vàrem rebre de la FIACAT: el Comitè contra la Tortura de Nacions Unides (CAT) es reuniria el mes de novembre per examinar l'informe que l'Estat espanyol havia de presentar sobre la situació dels drets humans, tal com havia de fer-ho periòdicament cada 4 o 5 anys. La FIACAT instava la nostra ACAT a presentar el seu propi informe sobre el mateix tema, ja que el CAT tenia en compte el que feien saber les ONG.

Vàrem comprendre que no podíem eludir la tasca. Però la veritat és que no sabíem com posar-nos-hi. Les ajudes que havíem de rebre no sempre arribaven: per exemple, documents demanats i no rebuts. Ens vàrem esforçar molt per fer el treball tan bé com podíem i el vàrem enviar a la FIACAT que era qui, tenint accés al CAT, l'havia de presentar. És el primer document que trobareu en aquesta publicació.

A continuació hi trobareu també les conclusions i les recomanacions del CAT.

Desitgem que la lectura d'aquests documents ens motivi no solament a mantenir, sinó a augmentar la nostra tenacitat en la lluita pel respecte dels drets humans arreu.

gener 2003
La Junta

OBSERVACIONS

AMB MOTIU DE LA SUBMISSIÓ DE L'INFORME D'ESPANYA AL COMITÈ CONTRA LA TORTURA DE LES NACIONS UNIDES

OCTUBRE 2002

Presentació de l'ACAT

(Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura)

La nostra ACAT (Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura) va ser aprovada pel Ministeri de l'Interior de l'Estat espanyol el 29 de juliol de 1987.

Treballa per l'abolició de la tortura i de la pena de mort en el món, i, com és natural, dedica una especial atenció a la situació dels Drets Humans a Espanya, en relació amb l'article número 5 de la Declaració Universal dels Drets Humans.

L'ACAT-Catalunya forma part de la Federació Internacional de les ACAT (FIACAT) que, al seu torn forma part de la CINAT.

La FIACAT té estatut consultiu davant de les Nacions Unides i del Consell d'Europa.

Presentació de les observacions

En funció de l'objectiu de la nostra organització, volem oferir unes dades per facilitar al Comitè contra la Tortura (CAT) el balanç de la situació dels drets humans des del punt de vista del respecte a la dignitat humana en el nostre país.

IMMIGRACIÓ I ACCIÓ POLICÍACA

El conjunt de textos legals espanyols (la Constitució, el Codi Penal, els codis particulars de cadascun dels cossos de seguretat) i les Convencions, els Pactes i Tractats Internacionals contra tota forma de discriminació racista que Espanya ha signat i ratificat (1) semblen suficientment vàlids per a assegurar el respecte als estrangers en tot el territori.

Malgrat tot, la realitat és molt sovint decebedora. Si es fa un repàs dels casos apareguts a la premsa o denunciats per diverses associacions, com SOS Racisme, A.I., ACT, OMCT i nosaltres mateixos, es té la impressió que **alguns** (però encara massa nombrosos) agents dels cossos de seguretat, no apliquen aquests textos.

Efectivament, hem de cridar l'atenció, en aquest sentit, sobre els tractes inhumans i degradants envers els immigrants per part de la policia nacional i fins i tot la local, que s'han produït sovint durant aquests últims anys.

Amnistia Internacional (A.I.) ja ho havia denunciat i aquest any ha posat en funcionament una campanya amb el lema "Posa't a la seva pell", amb l'objectiu de sensibilitzar l'opinió pública en relació amb aquest problema. La nostra ACAT pensa, en aquest sentit, que el problema podria augmentar si el Govern no aconseguís de manera urgent fer prevaler sempre el respecte a la persona, respecte exigít per la llei, en les relacions que la policia ha de tenir sovint amb els immigrants.

Malauradament, el color de la pell o uns trets facials diferents converteixen els immigrants en sospitosos d'haver comès un delictes o de no tenir la documentació en regla. Això demostra que hi ha una tendència a identificar l'immigrant com a delinqüent, identificació que està lluny de ser forçosament real.

---

(1) Convenció per la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals, Conveni Marc per la Protecció de les Minories Nacionals, Carta Social Europea, Convenció Europea per la Prevenció de la Tortura, penes i tractaments inhumans i degradants.

Això explica les vegades en què un ciutadà espanyol, una mica més morè o amb cabells massa negres, hagi estat maltractat, pegat, emmanillat, sense cap motiu. El ciutadà espanyol J.C.G. va ser tractat de “moro de mierda” (**cas 056/99 SOS Racisme**) i va haver de ser atès a l'hospital per ferides provocades per la policia. Va fer una denúncia per maltractaments, a la vegada que ell també era acusat de manca de respecte envers l'autoritat. Tant J.C.G. com l'agent van ser absolts.

AZM, espanyol amb aspecte marroquí (**cas 111/01 SOS Racisme**), va rebre puntades de peu i cops de puny al cap i a l'esquena després de dir a l'agent, que acabava de tractar-lo de “moro camuflado”, que el denunciaria per xenofòbia. És el que va fer. Encara no hi ha hagut veredictes.

El 16 de gener de 2002, quatre policies armats van atacar un home “negre”, el solista de trompeta de l'OBC (Orquestra de Cambra de Barcelona i Nacional de Catalunya), ciutadà dels Estats Units: **Rodney Mack**. Va haver d'anul·lar les seves actuacions a causa de la pallissa i dels cops de porra rebuts.

Sovint, l'immigrant, detingut sense una raó vàlida, surt de la comissaria al cap d'algunes hores o l'endemà, després d'haver estat insultat, apallissat i d'haver patit altres tractaments humiliants. Si pretén denunciar els fets, acaba sovint amb una acusació per part de la policia per manca de respecte a l'autoritat. (**cas A.B. 112/00 SOS Racisme**): va ser apallissat i tancat al calabós durant 72 hores. Va fer una denúncia. A l'espera de resolució.

Cal recordar en aquest punt la dificultat de la llengua. L'estranger no sempre parla la llengua del país. Sovint li resulta difícil comprendre i sobretot fer-se comprendre i expressar-se amb la correcció que seria desitjable envers l'autoritat (**cas M.H.A. iranià -029/98 SOS Racisme**): va haver d'anar a l'hospital a causa dels cops rebuts de la policia. Va ser alliberat al cap de 72 hores. **Cas M.B. senegalès - 012/99 SOS Racisme**: falsament inculpat de tenir un permís caducat, va ser detingut i tancat al calabós; el jutge el va posar en llibertat l'endemà.

Cas d'**A.A., marroquí** pel qual la nostra ACAT va intervenir escrivint a Julia García Valdecasas, delegada del Govern, en relació amb els

maltractaments infligits per la policia secreta quan pretenia denunciar el robatori del passaport d'un amic el 13 de juliol de 2001. Dos policies el van invitar a pujar en un cotxe davant de la Delegació del Govern a Barcelona. Un cop fora de la ciutat, el van fer baixar del cotxe i li van pegar fins al moment en què va poder escapar-se, com va veure el conductor d'un cotxe. Va fer una denúncia. Està pendent de judici.

Només són alguns casos descrits de manera molt breu. L'oficina de SOS racisme de Barcelona n'ha enregistrat anualment una vintena en els últims 4 anys, només en aquesta província.

Pel que fa a A.I., en el seu informe “España: Crisis de identidad. Tortura y malos tratos de índole racista a manos de agentes del Estado” menciona **300 casos** i destaca l'augment de casos de tortura i maltractaments entre 1995 i 2002.

L'ACT va registrar, de gener de 1999 a octubre de 2000, **28 casos de morts durant el període de detenció. Alguns d'ells eren immigrants o membres de minories ètniques.**

Un informe de **63 casos** de maltractaments amb caràcter racista comesos per la policia municipal o l'Ertzaintza (policia basca), que van tenir lloc al barri de San Francisco de Bilbao, va ser publicat el 1998 per l'equip Ararteko i la mesa de Defensa del Poble basc. Aquesta mesa va dur a terme un estudi molt complet sobre els maltractaments policíacs en aquesta zona, que va presentar al Parlament basc el juny de 1999. Es tractava de cops de puny, puntades de peu, cops de porra. Alguns individus van resultar amb els ossos trencats, dislocació de mandíbula, talls a la cara, hematomes. Volem assenyalar que les **dones immigrades**, especialment les marroquines i les sud-americanes, sense papers, són **sovint víctimes d'agressions sexuals**. L'Associació contra la Tortura declara haver tingut coneixement de **29 casos** d'abusos sexuals els anys 1996, 97 i 98.

Els nens marroquins a Ceuta i Melilla no acompanyats d'adults, sovint són expulsats del territori o internats en centres de menors, on reben maltractaments. L'OMCT ho ha denunciat sovint i la nostra ACAT ha escrit

nombroses vegades sobre aquest tema al President Aznar, al Tribunal de Menors i al Defensor del Pueblo.

CONCLUSIONS

A.I. ha constatat que el nombre de denúncies de tortura o maltractaments augmenta.

El que sembla més preocupant és que alguns policies continuen en actiu, malgrat estar pendents de procediments disciplinaris o condemnes en l'arxiu judicial; alguns fins i tot han estat ascendits.

Desitjaríem que el Govern tingués la possibilitat de formar la mentalitat de TOTS els agents de seguretat, per tal que duguessin a terme la seva tasca amb una autèntica autoritat sense recórrer per principi a la força bruta i al menyspreu de l'estranger sense diners.

L'article 104 de la **Constitució espanyola** estableix que els Cossos de Seguretat, dependents del Govern, tindran la missió de protegir el lliure exercici dels drets i de les llibertats. La "**Ley Orgánica**" de les forces i dels cossos de Seguretat, presenta com un dels seus principis el fet d'impedir, durant l'exercici de la seva activitat professional, tota pràctica abusiva, arbitrària que pogués implicar violència física o moral.

Pensem que l'Estat ha de fer un esforç important per tal que les forces de seguretat, locals, autonòmiques, estatals, rebin una formació seriosa sobre el fenomen migratori i sobre el tractament respectuós de la persona a tot immigrant, sigui quina sigui la seva condició.

Pensem que de la mateixa manera que el nombre de persones que poden parlar una llengua diferent de les parlades a Espanya augmenta cada any en tot el territori de l'Estat, convindria que hi hagués un servei d'intèrprets a les comissaries per poder assegurar el dret a la tutela judicial.

Pensem que la llei ha de ser aplicada de manera rigorosa envers els policies que no exerceixen les seves funcions respectant la Constitució i la "Ley

Orgánica de fuerzas y cuerpos de Seguridad". Si la Constitució i la llei no s'apliquen amb rigor, podríem preguntar-nos si les infraccions no són tolerades voluntàriament per part de l'Estat.

Demanam que l'Estat posi en pràctica els compromisos que es desprenen de la **Conferència Mundial Contra el Racisme de 2001** i les **recomanacions de N.U. sobre l'obligació d'investigar les denúncies de maltractaments.**

PAÍS BASC: LA LLUITA CONTRA EL TERRORISME

Tres membres de la nostra ACAT van anar al País Basc el juliol de 2002 per conèixer de més a prop la realitat veritable, per tal com els mitjans de comunicació només expliquen una part del problema: el fet terrorista, però ignorant els testimonis de maltractaments i de tortura. Cal dir, però, que un dels diaris més importants, "El País", va publicar un article de dues pàgines sobre el tema el dia 5-5-02.

Vam prendre contacte amb diferents sensibilitats, no oficials: polítics, gent de pregària, familiars de presos bascos, advocats que intenten ajudar els torturats (TAT i Behatokia), organitzacions pacifistes (Elkarri i Gesto por la Paz) que treballen per la pau a través del diàleg.

ETA és un grup minoritari que ha adoptat la violència per aconseguir els seus objectius polítics. Aquests últims anys, ETA ha continuat segrestant i torturant, amb excepció del període de treva (de setembre del 98 a novembre del 99). L'any 2001, va matar 15 persones, 8 de les quals eren civils. Els assassinats d'ETA són la primera causa del terror en què viu sovint la societat basca.

Davant la violència d'ETA, trobem una violència estatal. Ara bé, el fet del terrorisme no autoritza la violència estatal per lluitar-hi. Recordem aquí que Espanya va signar i ratificar el 10 de desembre de 1984 la **CONVENCIÓ CONTRA LA TORTURA I ALTRES PENES O TRACTAMENTS CRUELS, INHUMANS O DEGRADANTS**. L'article 2, núm.2, diu que en cap cas no es podran invocar circumstàncies excepcionals tals com la guerra o amenaça de guerra, inestabilitat política interna o qualsevol altra emergència pública com a justificació de la tortura.

Per la nostra banda, hi afegim la ferma convicció que, paradoxalment, i com molts proverbis de totes les cultures ho constaten, la violència engendra violència i ja tenim creat el cercle viciós. En el cas que ens ocupa hem de constatar que, any rera any, la tortura no fa sinó tornar a alimentar el terrorisme.

La informació que hem obtingut de les diferents fonts enumerades més amunt és la següent:

La gran majoria del poble basc, coneix, de prop o de lluny, algú que ha estat torturat. Actualment hi ha uns 500 detinguts bascos. Alguns en detenció preventiva, després d'haver estat torturats, continuen empresonats sense judici o sense condemna. Altres s'hi han estat fins que han recuperat l'aspecte normal.

La tortura és practicada per les forces de seguretat: Guàrdia civil, Policia nacional i també per l'Ertzainza (policia autònoma basca).

Segons Behatokia i TAT, es tractaria d'uns **90 casos anuals de tortura** i això durant 2000 i 2001, encara que en els informes del TAT 2000 i 2001 només n'hi hagi respectivament **77 i 66** de registrats. A.I. en reconeix 52-58 anuals durant el mateix període (dades comunicades per Elkarri).

Segons Behatokia, una de les proves de l'existència de la tortura es troba en el fet que les detencions es produeixen en cadena al País Basc: es deté un presumpte terrorista i després de 3-5 dies de detenció en règim d'incomunicació, se'n detenen 4 o 5 més.

Aquests 3 o 5 dies d'incomunicació estan autoritzats per una llei espanyola "Ley de Enjuiciamiento Criminal" (articles 520 bis i 527).

Els presos estan dispersats per tot el territori espanyol (fins a les illes Canàries). Això provoca que alguns d'ells no puguin tenir contactes amb les seves famílies. I en el cas en què aquestes puguin visitar-los, suposa un gran esforç tant financer com físic. Cal afegir-hi que pot donar-se el cas que, arribant a un centre penitenciari, els diguin que el detingut ha estat transferit a un altre lloc, i que no se'ls digui quin.

A partir dels diferents testimonis de tortures que figuren en l'informe del TAT, es poden enumerar les següents:

Tortures físiques:

els cops: cops al cap amb les mans o amb un llibre gros, cops de

puny o puntades de peu als testicles, l'estómac, les costelles, el pit; **vexacions i agressions sexuals** amb el pres despullat, amenaces de violació; (recordem aquí el cas de Maite Pedrosa Barrenetxea, que va declarar haver estat violada a la *Direcció General de la Guàrdia Civil* de Madrid després d'haver patit altres tortures, l'any 1998).

extenuació física: quedar-se drets durant llargues hores, mantenir-se en una posició forçada, ajupits, amb els braços estesos, asseguts amb el cap entre les cames, flexions, abdominals fins a l'esgotament.

asfíxia: un sac de plàstic al cap tancat al voltant del coll fins a la pèrdua del coneixement.

a la cel·la: llum encès de manera permanent amb intensitat més o menys forta regulada des de l'exterior, privació de dormir.

Tortura psicològica:

amenaces: tota mena d'amenaces referides a la família; amenaces de tortures més severes, amenaces d'execució.

simulacre d'execució: amb armes de foc, o bé, abalançant el pres per una finestra, l'amenacen de tirar-l'hi, veure i sentir tortures, crits constants.

Insults i humiliacions

Dos casos il·lustratius (extrets de l'informe del TAT 2001):

IRATXE SORZÁBAL DíEZ que treballava pel grup de suport als presos bascos Gestoras pro Amnistia, havia estat expulsada de França a Espanya el 1999. Detinguda el mes de març de 2001 com a sospitosa de pertinença a banda armada i d'estar implicada en diversos assassinats, va ser transferida a Madrid on va estar-se 5 dies en total incomunicació.

Diu que li van pegar durant el trajecte i que va rebre descàrregues elèctriques. Un cop a Madrid, va rebre una pallissa per part de 6 o 7 agents, i després cops al cap. Li van posar la bossa de plàstic, li van provocar el vòmit

introduint-li una altra bossa fins a la gola al mateix temps que li tapaven el nas; van obligar-la a despullar-se, a ajupir-se repetides vegades, a aixecar i abaixar els braços mentre que els agents que l'envoltaven li donaven cops, li tocaven els pits, les natges i el pubis i van amenaçar de violar-la, la van obligar a posar-se de quatre grapes mentre li donaven cops de puny. El 31 de març, la van transportar a l'Hospital Clínico San Carlos de Madrid.

El mes de setembre va ser posada en llibertat ja que, segons els informes, no hi havia proves contra ella.

Una vegada en llibertat, durant una entrevista el 16 de desembre de 2001, a la pregunta de si havia tingut por de morir, va respondre: "no tenia por de morir, desitjava morir."

El mes de setembre de 2001, **UNAI ROMANO** va ser detingut per la Guàrdia Civil a Vitòria -Gasteiz i transferit al centre de la Guàrdia Civil a Madrid.

Ell mateix explica: "Els interrogatoris comencen, em peguen amb bastons recoberts amb una mena d'escuma (...). Em diuen que he comès tota mena d'actes que jo nego rotundament. Em peguen 3 o 4 vegades amb els bastons, després em tornen a fer les mateixes preguntes (...). Els cops eren sempre al cap o al front (...). Quan ja no podia més, paraven (...). Quan estava una mica més recuperat i després d'haver-me donat una mica d'aigua (una aigua que em recuperava molt, no sé si hi havia droga o alguna cosa d'aquest tipus), els interrogatoris tornaven a començar (...). Vaig passar tots els interrogatoris amb un antifaç, d'aquells que es posen per dormir, i, per sobre, em posaven un passamuntanyes. Cada vegada els interrogatoris eren més durs i van arribar a posar-me tres passamuntanyes. Crec que era per esmoreir els cops, però la sensació de sufocació era terrible (...) Una altra cosa que em van fer va ser la bossa, em posaven una bossa al cap i la tancaven, aguantant-la així fins que tentinejava. Això m'ho van fer 8 vegades en total. (...) Van obligar-me també a fer flexions (...), ells en diuen fer l'ascensor (...)"

El van portar a la metgessa forense. "Em va preguntar pel meu estat de salut en general, i li vaig dir que estava rebentat i els cops al cap. Em va mirar i em va dir que aparentment no tenia res (...) Em van preguntar què havia dit

al metge forense. Començo a respondre i (l'agent) m'interromp, cridant com un boig, que ell ja sabia què li havia dit. I tot seguit em va pegar unes 20 vegades seguides amb els bastons, crec. Els interrogatoris tornen a començar, molt més salvatges que els anteriors (...). Em diuen que sóc l'únic "hijo de puta" que no ha parlat i que, si no els dic res, acabaré com "el Lasa, ese", que ells van matar. Un d'ells em diu que va passar-se tres anys a la presó pel cas de Lasa i Zabala i que li és igual de matar-me o d'arrencar-me la pell de viu en viu (...) Jo dic que no he fet res, es posa histèric i em diu que a partir d'aquell moment li suplicaré que em mati (...) Em posen els elèctrodes amb una porra elèctrica (...) als genitals, al penis, a la part superior de l'orella i darrera. Em posen la bossa".

Unai Romano també va ser víctima de tortura psicològica: amenaces contra la seva mare, la seva promesa, el seu germà. Ens ho explica: "el pensament em juga una mala passada i em crec les amenaces contra la meua mare (...) Tot el cap em bullia i estava exageradament inflat, els ulls em feien mal i tenia la impressió que el cap m'explotaria. Això de la meua mare m'havia fet posar histèric i vaig decidir autolesionar-me mossegant-me els canells".

El porten a la metgessa forense que el fa dur a l'hospital acompanyant-lo ella mateixa. La metgessa el tranquil·litza pel que fa a la seva mare. Temen que hi hagi una fractura cranioencefàlica.

Unai Romano va passar a la presó de Soto del Real. Va sortir-ne el febrer de 2002 en llibertat condicional.

Constatem que, segons diversos testimonis, les tortures es practiquen els primers dies de la detenció, durant el període d'incomunicació total, que pot arribar a ser de 5 dies, però comencen sovint després de l'arrest, durant el trasllat a la comissaria.

Pel que fa a aquest tema, convé recordar aquí l'informe del Comitè europeu per la Prevenció de la Tortura (CPT), referent a la seva visita a Espanya els mesos de novembre i desembre de 1998, en el qual es declara que:

- el període d'incomunicació, generalment de 5 dies, que segueix de forma immediata la privació de llibertat, és el moment en què

el risc de maltractaments és més elevat.

- aquest període d'incomunicació, que pot anar fins a 5 dies, no té justificació i hauria de quedar reduït. El CPT aconsella al govern espanyol un període màxim de 2 dies.

El CPT va visitar diferents presons espanyoles el juliol de 2001. Van entrevistar-se amb Pedro Morenes Eylate i Eugenio López Álvarez, Secretari d'Estat per la Seguretat i Secretari General Tècnic, respectivament, i també amb ciutadans i ciutadanes bascos, detinguts al llarg dels dos últims anys i que havien denunciat tortures i maltractaments durant el període d'incomunicació.

El CPT ja havia realitzat visites ordinàries l'abril del 91 i l'abril de 94 i una visita extraordinària el juny del 94, durant la qual va visitar almenys tres ciutadans bascos, una visita urgent el 17 de gener de 1997 per fer una entrevista a un detingut basc, i altres visites ordinàries l'abril del 97 i a finals de novembre i principis de desembre del 98.

Després de la visita urgent del 17 de gener del 97 a Josu Arkauz Arana, el Comitè observa que el relat de les tortures patides és tècnicament creïble i mostra el seu desacord amb les autoritats espanyoles per no dur a terme una investigació sobre els mètodes emprats per la Guàrdia Civil quan té els detinguts i interroga persones sospitoses de pertànyer a banda armada.

Altres organismes internacionals com l'Associació per la Prevenció de la Tortura a Suïssa, A.I., el Comitè dels Drets Humans de les Nacions Unides, el Relator especial per la qüestió de la tortura de Nacions Unides, com també aquest mateix Comitè contra la Tortura (vegeu observacions del CAT – novembre 97 –par.- 4 i 5) ja han posat de manifest en diverses ocasions la seva preocupació per la persistència d'aquestes pràctiques a l'Estat espanyol. Coincideixen tots sobre les causes d'aquesta persistència a saber:

- el fet de l'existència d'una legislació especial antiterrorista que permet fins a 5 dies la total incomunicació dels detinguts sense l'assistència d'un advocat de la seva confiança.
- la manca d'investigació seriosa dels fets denunciats.

- la impunitat.

Sobre aquests dos últims punts, a part el fet que, sovint, les denúncies per maltractaments es troben amb dificultats per ser investigades i per arribar fins al final, a part que els judicis es demoren molt (vegeu les observacions del CAT del mes de novembre del 97, par. 3), que alguns policies continuen en actiu, malgrat haver estat condemnats per tortures, que les penes que arriben a ser imposades als botxins són insignificants i sovint reduïdes (observacions del CAT – novembre 97, par. 3), hem d'afegir que A.I., en el seu informe 2002, explica que 11 agents de la Policia Nacional i tres Guàrdies Civils que havien estat condemnats per tortures han estat agraciats. Poc temps després, per honorar les víctimes de violència amb motivació política, van acordar una medalla a títol pòstum a Melitón Manzanos, víctima d'un atemptat d'ETA l'agost de 1968; havia estat responsable de la tortura de centenars de bascos durant la dictadura del general Franco.

I no obstant això, recordem un cop més que Espanya va signar la **CONVENCIÓ DEL 10 DE DESEMBRE DEL 84 CONTRA LA TORTURA I ALTRES PENES O TRACTAMENTS CRUELS, INHUMANS O DEGRADANTS** de la qual llegim, a l'article 4, núm. 1: "Tot Estat Membre vetllarà perquè tots els actes de tortura constitueixin delictes conforme a la seva legislació penal. Això serà aplicable a tota temptativa de cometre un acte de tortura o tot acte que constitueixi complicitat o participació en la tortura."

I no oblidem un altre fet molt greu, motiu de preocupació del CAT en les seves observacions del mes de novembre de 1997, part 4: alguns jutges accepten declaracions obtingudes per mitjà de la tortura per inculpar altres detinguts. En canvi, l'article 15 de la **CONVENCIÓ CONTRA LA TORTURA I ALTRES PENES I TRACTAMENTS CRUELS, INHUMANS O DEGRADANTS** estableix que cap declaració obtinguda sota tortura no podrà ser utilitzada contra la persona perseguida ni contra cap altra persona en cap procés.

En el seu segon informe, el CPT fa les recomanacions següents:

- que la comunicació es redueixi a 48 hores (Inf. II., par. 60)
- que els detinguts puguin tenir un advocat des del moment de la detenció.

(Com ja hem dit, aquestes dues primeres recomanacions figuren a les observacions del Cat-novembre 97, par. 4 i 5)

- que s'informi els detinguts de la possibilitat que els examini un segon metge (Inf. II, par. 68)
- que es redacti un codi de conducta dels interrogatoris per a les Forces de Seguretat de l'Estat (recomanació ja feta a l'inf. I, par. 69) (Inf. II, par. 69 i 70).
- que es reconsideri la recomanació del CPT en el seu informe I d'enregistrar els interrogatoris per part de les FSE (Inf. II, par. 71)
- que hi hagi un únic model comprensible de detenció

CONCLUSIONS

L'article 15 de la Constitució espanyola diu: "en cap cas, ningú no podrà ser sotmès a tortura ni a penes o tractaments cruels, inhumans o degradants".

El Codi penal espanyol, aprovat el 23-11-1995, tracta el tema de la tortura al títol 7, del llibre II, articles 173-177. L'article 174 considera acte criminal la tortura comesa per un funcionari públic que, abusant del seu càrrec, amb l'objectiu d'obtenir confessions o per castigar un acte comès realment o que se sospita, sotmetés una persona a condicions o procediments la naturalesa dels quals, la durada o altres circumstàncies li comportés danys físics o psíquics, la supressió o disminució de les seves facultats de coneixement, de discerniment o de decisió o que, d'una altra manera, pogués perjudicar la seva integritat moral.

Segons els textos esmentats, la lluita contra la tortura constitueix un acte de respecte de la Constitució espanyola.

REFLEXIONS DE L'ACAT

El País Base viu de fa anys una situació conflictiva. Diferents factors en són la causa: factors històrics, culturals, polítics, econòmics.

Com a ACAT/Espanya, nosaltres desitgem veure la dignitat humana sempre i arreu respectada i naturalment i de manera especial a l'Estat espanyol.

La realitat que hem copsat al País Base ens inquieta, ja que enfront de la terrible violència del terrorisme existeix també una violència institucional.

Alguns poden creure que la tortura és la justa contrapartida dels assassinats d'ETA. Però la tortura no és altra cosa que un menyspreu per l'ésser humà. La tortura és violència. La violència engendra violència i no aporta cap solució justa i durable als conflictes. És el nostre desig que la sensatesa i la força moral aturin aquest cercle infernal.

Demaneu al CAT, que ha de defensar la dignitat humana, que pressioni el govern espanyol per tal que, renunciant a tot altre interès i per respecte a la Constitució, al Codi penal i a la **CONVENCIÓ CONTRA LA TORTURA I ALTRES PENES I TRACTAMENTS CRUELS, INHUMANS O DEGRADANTS**, busqui altres vies a fi de trobar una solució al conflicte que sigui respectuosa amb els individus i el poble base.

COL·LECTIUS REIVINDICATIUS I VIOLÈNCIA POLICÍACA

Pel que fa als diversos col·lectius "alternatius" o crítics envers el sistema establert, observem, aquests últims anys, reaccions policíiques cada vegada més violentes, que donen peu als mitjans de comunicació de presentar aquests grups com un perill per a la seguretat de tothom.

El moviment "okupa" és format per grups que s'instal·len en cases abandonades de fa anys i on, en alguns casos, organitzen diferents activitats culturals obertes a la gent del barri. La policia els ha expulsats sovint amb una violència que moltes vegades era desproporcionada tenint en compte l'actitud pacífica dels ocupants.

La nostra ACAT va escriure, el maig de 2002, una carta a la Delegació del Ministeri de Justícia, a la Generalitat de Catalunya, a l'Ajuntament de Barcelona, al jutge d'instrucció número 4 de Barcelona sobre els maltractaments patits pels "okupes" de la casa de Can Masdeu, deshabitada i abandonada de feia 50 anys.

El juny de 2001 va haver-hi a Barcelona una manifestació pacífica de 20.000 a 50.000 persones per protestar contra la manera de globalitzar el planeta, i contra la Banca Mundial. Van ser nombroses les denúncies de persones que van declarar haver vist, al final de la manifestació, una cinquantena de persones amb la cara tapada amb passamuntanyes que atacaven botigues, bancs i cabines telefòniques sense que els agents de la policia hi intervinguessin. Poca estona després, persones no identificades van iniciar discussions amb els manifestants i la policia va carregar. Va haver-hi 30 ferits i una vintena de persones van ser detingudes per agents sense uniforme. Alguns d'ells, amb banderes independentistes catalanes, tenien matraques, manilles, barres de ferro. Diversos testimonis van declarar que els agents de la policia secreta van ser els autors de la violència. El Ministeri de l'Interior va reconèixer que prop d'un centenar de policies s'havien infiltrat a la manifestació, però que no estaven implicats en els actes de violència.

La nostra ACAT va escriure a Mariano Rajoy, Ministre espanyol de

l'Interior, sobre aquest tema.

El grup d'Alerta Solidària, organització antirepressiva de l'esquerra independentista catalana, va alertar l'ACAT de determinats fets que ens preocupen, ja que reproduïxen els casos de maltractaments que ja hem descrit en els capítols precedents:
amenaces contra la seva mare. Va acabar acusant-se.

El 13-8-01: Laura Riera és detinguda durant una operació policíaca contra ETA a Catalunya. Va patir cops, ofegament amb bossa de plàstic, amenaces contra la seva mare. Va acabar acusant-se.

El juliol de 2001, la nostra ACAT va escriure a l'Audiència Nacional interessant-nos pel cas de Laura Riera i demanant que es respectessin les convencions internacionals signades per Espanya relatives als drets humans.

El 16 de març 2002 va tenir lloc a Barcelona una manifestació molt nombrosa amb motiu de la reunió de caps d'Estat de la Unió europea. La policia va detenir Sergio Leal Damas, que havia vingut de Madrid per participar en aquesta manifestació. Va ser detingut per agents infiltrats. En el moment de la detenció, va rebre cops de puny i puntades de peu que li van provocar pèrdua de coneixement. Van haver de traslladar-lo a l'hospital. Tribunal núm. 29 de Barcelona.

19-7-02. Durant les festes d'estiu de Santa Margarida i els Monjos (poble prop de Vilafranca del Penedès), com a conseqüència de l'agressió d'un skin a un nord-africà, van detenir 8 joves més, alguns dels quals s'havien manifestat uns quants dies abans contra la visita d'un ministre espanyol. Van rebre cops, maltractaments i amenaces. Tribunal núm. 3 de Vilafranca del Penedès.

26-9-02 Després de la detenció d'una persona acusada d'haver calat foc prop d'un caixer automàtic, van detenir Francesc Armengol, Oriol Capdevila, Àlex Tisminetzky. Drets durant 16 hores sense poder traspasar un quadrat de 30cmx30cm, sense menjar, sense beure i sense

dormir. Van ser inculpats de pertànyer a banda armada. Van rebre amenaces de tota mena. Tribunal núm. 17 de Barcelona.

L'augment de la violència repressiva ens preocupa seriosament i desitgem que el CAT prengui aquest fet en consideració.

Emili Chalaux i Ferrer
President

Bibliografia:

- Espanya- Crisis de identitat – tortura y malos tratos de índole racista a manos de agentes del Estado – Ed. Amnistía Internacional (EDAI) - 2002 Informe 2002 – ahora que es hora de saber- Ed: Amnistía Internacional (EDAI)
Informe anual 2002 – sobre el racismo en el Estado Español- Sos Racismo. Icaria Editorial.
Torture au Pays Basque – Rapport 2000 – Ed. Toturare Aurkako Taldea (TAT)
Tortura en Euskal Herria – Informe 2001 – Ed. Miatzen SARL

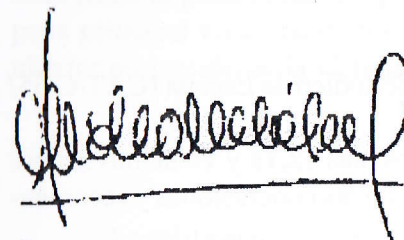
**ONG QUE S'HAN ADHERIT A LES OBSERVACIONS
FETES PER L'ACAT-CATALUNYA/ESPANYA EN
OCASIÓ DE LA SUBMISSIÓ DE L'INFORME
D'ESPANYA AL COMITÈ CONTRA LA TORTURA
DE NACIONS UNIDES L'ANY 2002**

* Pel capítol “immigració i acció policíaca”

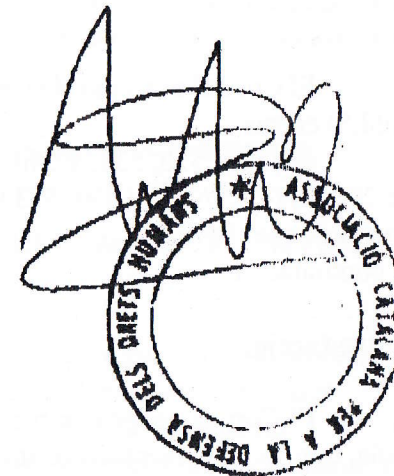
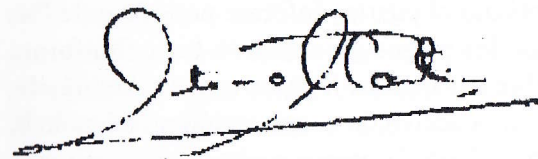
SOS RACISME

* **Pel document complet**

- **JUSTÍCIA I PAU**
- **DONES JURISTES**
- **ASSOCIACIÓ CATALANA DE JURISTES DEMÒCRATES**
- **ASSOCIACIÓ CATALANA PER LA DEFENSA DELS DRETS HUMANS**

JP JUSTÍCIA I PAU
Rivadeneira, 6, 104 • 08002 Barcelona

DONES JURISTES
C/. Londres, 84, ent. 1a
08036 BARCELONA
Tel-Fax: 93 322 06 27

COMITE CONTRA LA TORTURA

29º período de sesiones

11 al 22 de noviembre de 2002

CAT/C/XXIX/Misc.3

19 de noviembre de 2002

Original: ESPAÑOL

VERSION NO EDITADA

España

Proyecto de conclusiones y recomendaciones

1. El Comité examinó el cuarto informe periódico de España (CAT/C/55/Add.5) en sus sesiones 530, 533, y 540 celebradas los días 12, 13 y 19 de noviembre de 2001 (CAT/C/SR/ 530, 533 y 540) y aprobó las conclusiones y recomendaciones que figuran a continuación

Introducción

2. El Comité acoge con beneplácito el cuarto Informe periódico de España, que se ha presentado dentro de los plazos previstos. Si bien el informe contiene abundante información sobre desarrollos legislativos, el Comité observa que proporciona poca información acerca de la aplicación práctica de la Convención en el período transcurrido desde la presentación del informe precedente.

3. El Comité aprecia el envío por parte de España de una numerosa delegación, altamente calificada, para el examen del informe, lo que pone de manifiesto el interés del Estado Parte por continuar el diálogo abierto y constructivo que España viene manteniendo con el Comité. El Comité acoge con agrado la información adicional proporcionada por el Estado Parte a través de un informe complementario y sus exhaustivas respuestas orales a las preguntas de los miembros, oportunidad en que se proporcionó información complementaria y estadísticas.

Aspectos Positivos

4. El Comité acoge con satisfacción que la Convención, en virtud del artículo 96 de la Constitución Española, forme parte del ordenamiento jurídico interno y pueda ser invocada directamente ante los tribunales.

5. El Comité reitera, tal como expresó en sus anteriores conclusiones y recomendaciones (A/55/44, par. 119-136) que el Código Penal Español, en vigor desde 1996, es en términos generales conforme al artículo 1 de la Convención. En este sentido, el Comité acoge con satisfacción que el Código Penal, en su artículo 57 modificado por Ley Orgánica 1411999 de 9 de junio, establezca la posibilidad de que los jueces y tribunales puedan agregar a la pena principal en casos de tortura, prohibiciones accesorias, destinadas a la ulterior protección de la víctima.

6. El Comité también toma nota con satisfacción de lo siguiente:

a) La ratificación, en octubre de 2000, del Estatuto de la Corte Penal Internacional.

b) La adopción de distintas medidas destinadas a garantizar la protección de los derechos de los detenidos, tales como la elaboración del *Manual de Criterios para la Práctica de Diligencias por la Policía Judicial* que establece los criterios de actuación de los funcionarios, especialmente en aquellos casos que conlleven limitaciones específicas de derechos y libertades, y su distribución a los miembros de las fuerzas y cuerpos de seguridad del Estado, así como a jueces y Fiscales.

c) Los esfuerzos desplegados en programas de capacitación para funcionarios de fuerzas y cuerpos de seguridad del Estado.

d) La nueva Instrucción de la Delegación del Gobierno para la Extranjería y la Inmigración sobre el tratamiento de polizones extranjeros que sustituye a la del 17 de noviembre de 1998 sobre el mismo. En ella se establecen una serie de garantías relativas al derecho a la asistencia letrada de oficio en los procedimientos administrativos o judiciales que pueden llevar a la admisión de sus

eventuales solicitudes de asilo, o a la denegación de su entrada o expulsión del territorio español.

- e) El progreso en la habilitación del sistema penitenciario, mediante la construcción de 13 nuevos centros penitenciarios con capacidad para más de 14.000 reclusos.
- f) La disminución de presos recluidos en establecimientos penales a la espera de sentencia.
- g) La regularidad en las donaciones al Fondo de Contribuciones Voluntarias de las Naciones Unidas para las Víctimas de la Tortura.

Factores y dificultades que Obstaculizan la aplicación de la Convención

7. El Comité es consciente de la difícil situación a la que hace frente el Estado Parte como consecuencia de los graves y frecuentes actos de violencia y terrorismo criminal, que atentan contra la seguridad del Estado y causan pérdida de vidas humanas y daños materiales. El Comité reconoce el derecho y el deber del Estado de proteger a sus ciudadanos de esos actos y de procurar la erradicación de la violencia, y observa que su legítima reacción debe ser compatible con lo dispuesto en el artículo 2.2 de la Convención, según el cual «en ningún caso podrán invocarse circunstancias excepcionales (...) como justificación de la tortura»

Motivos de preocupación

8. El Comité observa con preocupación la dicotomía entre la afirmación del Estado Parte de que en España no tiene lugar la tortura o malos tratos salvo en casos muy aislados (CAT/CI/SS/Add.5, par. 10) y la información recibida de fuentes no gubernamentales, que revela la persistencia de casos de tortura y malos tratos por parte de las fuerzas y cuerpos de seguridad del Estado.
9. Son particularmente preocupantes las denuncias de malos tratos, incluyendo abuso sexual y violación, contra inmigrantes supuestamente por motivaciones racistas o xenófobas. El Comité constata que España se ha convertido en una importante vía de entrada a Europa de la inmigración, lo que ha

supuesto un aumento significativo de la población extranjera en el territorio español. En este contexto adquiere especial importancia la omisión en el texto del artículo 174 del Código Penal de la tipificación de la tortura basada en «cualquier tipo de discriminación», sin perjuicio de que, con arreglo al Código Penal, el racismo es una circunstancia agravante.

10. El Comité sigue profundamente preocupado por el mantenimiento de la detención incomunicada hasta un máximo de 5 días, para determinadas categorías de delitos especialmente graves, durante la cual el detenido no tiene acceso ni a un abogado ni a un médico de su confianza ni a notificar a su familia. Si bien el Estado Parte explica que esta incomunicación no implica el aislamiento absoluto del detenido, ya que este cuenta con asistencia de un abogado de oficio y de un médico forense, el Comité considera que el régimen de la incomunicación, independientemente de los resguardos legales para decretarla, facilita la comisión de actos de tortura y malos tratos.

11. El Comité expresa igualmente su preocupación por lo siguiente:

- a) La prolongada dilación de las investigaciones judiciales respecto a denuncias de tortura, que puede dar lugar a que los condenados reciban indultos o no lleguen a cumplir condena debido al largo tiempo transcurrido desde que se cometió el delito. Tal dilación posterga la satisfacción de los derechos de las víctimas a una reparación moral y material.
- b) La abstención de la administración, en ciertos casos, de iniciar procedimientos disciplinarios cuando hay un proceso penal en curso, a la espera del resultado de la acción penal. Debido a los retrasos de los procesos judiciales, esta situación puede dar lugar a que una vez se resuelva el proceso penal, la acción para hacer efectiva la responsabilidad disciplinaria haya prescrito.
- c) Los casos de malos tratos en el transcurso de ejecución de mandatos de expulsión, en particular cuando se trata de menores no acompañados,
- d) Las severas condiciones de reclusión de los presos clasificados en el

denominado Fichero de Internos de Especial Seguimiento. Según se ha informado al Comité, quienes se encuentran en el primer grado del régimen de control directo deben permanecer en sus celdas la mayor parte del día, en algunos casos pueden disfrutar de sólo dos horas de patio, están excluidos de actividades colectivas, deportivas y laborales y sujetos a medidas extremas de seguridad. En general, pareciera que las condiciones materiales de reclusión y, en especial, la privación sensorial que sufren estos internos, estarían en contradicción con métodos de tratamiento penitenciario dirigidos a su readaptación y podrían considerarse un trato prohibido por el artículo 16 de la Convención.

Recomendaciones

12. El Comité recomienda al Estado Parte que considere la posibilidad de mejorar la tipificación del delito de tortura en el artículo 174 M Código Penal para completar su total adecuación al artículo 1 de la Convención. En este sentido el Comité recomienda que el Estado Parte siga tomando medidas para evitar incidentes racistas o xenófobos.

13. El Comité invita al Estado parte a considerar medidas cautelares a usar en casos de detención incomunicada, tales como:

- a) La práctica general de grabar en video los interrogatorios policiales con miras a proteger tanto al detenido como a los funcionarios que pudieren ser acusados falsamente de tortura o malos tratos. Esas grabaciones deberán ponerse a disposición del juez bajo cuya jurisdicción se encuentre el detenido. La omisión impedirá atribuir efecto probatorio a cualquiera otra declaración que se atribuya al detenido.
- b) El examen conjunto de un médico forense y un médico de confianza del detenido bajo este régimen.

14. El Comité recuerda al Estado Parte su obligación de realizar investigaciones prontas e imparciales y enjuiciar a los presuntos autores de violaciones de derechos humanos, en particular de tortura,

15. El Comité recomienda al Estado Parte, que vele para que en casos de

tortura o malos tratos se inicien, sin perjuicio de su suspensión a la espera del resultado de la acción penal, procedimientos disciplinarios.

16. El Comité alienta al Estado Parte a que tome las medidas necesarias para asegurar que los procesos de expulsión, en particular de menores, sean conformes a la Convención.

17. El Comité recomienda finalmente que estas conclusiones y recomendaciones se difundan ampliamente en el Estado Parte en todos los idiomas que proceda.

ACAT-CATALUNYA/ESPANYA

INFORME D'UNA VISITA AL PAÍS BASC ELS DIES 6, 7, 8, 9 DE JULIOL DE 2002

L'ACAT, associació ecumènica, es compromet al costat de tots aquells que lluiten per l'abolició de la tortura i de les execucions capitals.
Membre de la Federació Internacional de l'ACAT, té estatut consultiu prop de les Nacions Unides i del Consell d'Europa

I – PRESENTACIÓ DE L'INFORME

Tres membres del Comitè de direcció de l'ACAT-Catalunya/Espanya, els dies 6-7-8 i 9 de juliol de 2002, van fer una visita al País Basc.

1 – Objectiu del viatge

Es tractava de conèixer més de prop l'autèntica realitat del País Basc, ja que la premsa espanyola només explica una part del problema: la realitat del terrorisme.

La frase de l'advocat francès Didier Rouget: “No és la violència la que crea el problema. És un problema el que crea el comportament violent”, ens va fer reflexionar molt i, deixant de banda el problema polític de fons, ens vam preguntar, com a membres de l'ACAT, fins a quin punt la tortura institucional es practicava i, en aquest cas, reforçava el terrorisme, contràriament a la informació oficial i al silenci dels mitjans de comunicació espanyols.

2 – Entrevistes dutes a terme

- Diputat del Parlament Basc per Eusko Alkartasuna (partit socialdemòcrata pacifista basc).
- Mare abadessa d'un convent de germanes benedictines.
- Sogra d'un condemnat per assassinat.
- Behatokia i TAT, organitzacions de lluita contra la tortura.
- Gesto por la Paz i Elkarri, organitzacions que lluiten per la pau.

D'aquesta manera, vam entrar en contacte amb diferents sensibilitats, no oficials, respecte al problema basc:

- polítics
- religioses
- familiars de detinguts bascos
- advocats que intenten ajudar els torturats (TAT i Behatokia)
- organitzacions pacifistes (Elkarri i Gesto por la Paz) que treballen per la pau a través del diàleg

- carta pastoral dels bisbes bascos (juny 2002). Consta en annex, ja que la considerem un element important per a conèixer la realitat basca.

Per tal d'agilitar aquest informe, hem agrupat per temes les idees i opinions obtingudes i exposem les opinions que ens han semblat MAJORITÀRIES. Quan és necessari, citem la font.

II – RELACIÓ DE LES INFORMACIONS, IDEES I OPINIONS OBTINGUDES

1 – Sobre la situació política

Algunes idees–flash :

El fet diferencial base ve de molt lluny i el problema polític va anar-se agreujant al llarg del segle XX, especialment sota el franquisme.

La Constitució Espanyola fou rebutjada al País Basc en el referèndum del 1978 per un 70% de ciutadans (mentre que a la resta d'Espanya va ser votada per una majoria aclaparadora).

La participació electoral a les últimes eleccions al Parlament basc, el maig de 2001, va ser del 80%, i el 59% de votants van votar partits el programa dels quals contenia el dret al referèndum d'autodeterminació.

El PNB (Partit Nacionalista Basc) va obtenir en aquelles eleccions un 49% dels vots populars i no té la majoria al Parlament Basc. El PP (Partit Popular), amb un 44% dels vots espanyols posseeix la majoria absoluta al Parlament espanyol. Això forma part de les

paradoxes electorals.

En una enquesta realitzada al País Basc i publicada al diari AVUI del 15 de juliol de 2002, sobre una mostra de 3.000 persones, s'arriba a la següent conclusió:

El 71% dels enquestats pensen que els bascos haurien de ser consultats, mitjançant un referèndum, sobre el dret a l'autodeterminació. Únicament un 12% no està d'acord amb aquesta proposta.

Durant la treva d'ETA, del 18-9-98 al 3-12-1999, no va haver-hi cap atemptat.

Durant aquest mateix període de treva i després de converses entre ETA i el govern espanyol, aquest va fer detenir els interlocutors bascos que hi havien participat.

2 - Opinions sobre ETA

ETA ha de desaparèixer de manera immediata. ETA viola el dret principal de les persones: el dret a la vida.

Una sola gota de sang vessada fa molt més difícil la consecució d'un objectiu. El fi mai no justifica els mitjans usats.

Les víctimes de la violència d'ETA gairebé sempre formen part d'ambients que comparteixen idees "constitucionalistes" dels dos grans partits de l'Estat espanyol: partit popular (PP) i partit socialista obrer espanyol (PSOE).

És un fet molt greu que les idees no puguin ser expressades amb tota llibertat.

Els assassinats d'ETA són la causa del terror en què viu sovint la societat basca. Als bars, ningú no discuteix ni parla de política. Si algú ha de desplaçar-se amb escolta, ningú no li dirigeix la paraula.

Molts polítics que pertanyen al PP o al PSOE es veuen obligats a desplaçar-se amb escolta. Això resulta pervers i és una conseqüència del terror provocat pel terrorisme d'ETA.

3 – Llei dels partits polítics

La llei promulgada el 27 de juny de 2002 pel Parlament espanyol sembla estar destinada únicament a il·legalitzar Batasuna. Batasuna obté d'un 10 a un 17% de vots a les eleccions del País Basc.

Així les coses, pot il·legalitzar-se un partit polític votat per un nombre tan considerable de ciutadans bascos?

És una llei jutjada inoportuna, ja que es considera que les organitzacions o partits no practiquen la delinqüència. Únicament les persones, a títol individual, poden practicar-la.

La il·legalització de Batasuna augmentarà la divisió, la confrontació cívica i la violència.

Molts es pregunten: Com hauria estat possible arribar al diàleg i a la pau en el conflicte irlandès, si s'hagués procedit a la il·legalització del Sinn Fein?

4 – Els presos bascos

Hi ha gent que es pregunta: Com és possible que alguns dels nostres joves, sensibles, treballadors, seriosos, caiguin a les mans d'ETA?

La política de dispersió dels condemnats va ser promulgada quan els socialistes (PSOE) eren al govern espanyol.

La dispersió dels presos afecta molt durament les seves famílies. Les distàncies poden ser enormes. A vegades, hi ha presos que es troben fora de la península.

Un exemple: l'esposa d'un pres es veu obligada a dur a terme un viatge de 500 a 800 km per a fer una visita d'uns 30 minuts. Surt el dissabte al vespre, condueix tota la nit. En arribar, pot assabentar-se que el seu marit ha estat transferit a una altra presó i és possible que no li diguin a quina. Diumenge al matí, la dona en qüestió ha de tornar en cotxe al País Basc. Tot això comporta cansament, risc d'accidents i despeses considerables.

Actualment hi ha 500 detinguts bascos.

Alguns "preventius" romanen a la presó sense judici o sense condemna.

També n'hi ha que continuen a la presó, malgrat haver complert la totalitat de la condemna.

Uns 5.000 ciutadans bascos han estat empresonats els últims 25 anys (segons Elkarri).

Segons Elkarri, el fenomen de la "kale borroka" (violència duta a terme al carrer per determinats joves bascos) era provocat principalment pel fet de la tortura i per la dispersió dels presos.

5 -Tortura

La tortura es practica per part de les forces de seguretat: la Guàrdia civil, però també l'Ertzainza (policia autònoma basca).

Segons Behatokia i Tat, es tractaria de prop de 90 casos anuals de tortura, i això durant 2001 i 2000, encara que en els seus documents en constin només uns seixanta. "Amnistia Internacional" reconeix 52-58 casos anuals durant el mateix període (dades facilitades per Elkarri).

El poble basc coneix bé aquesta situació ja que, segons ens diuen, la majoria de bascos tenen a la família o coneixen algú que ha estat torturat, però la resta de ciutadans espanyols no coneixen aquest fet perquè els mitjans de comunicació no en parlen quasi mai.

Alguns detinguts són retinguts a la presó fins que es recuperen, després de les tortures sofertes, i tornen a tenir el seu aspecte normal (1, 2 o 3 mesos).

El diari "El País", el més important de l'Estat, va publicar un article de dues pàgines sobre aquest tema el 5-5-2002.

Segons Behatokia i Tat, una prova de l'existència de la tortura a Espanya resideix és el fet que les detencions es produeixen al País Basc en cadena. Es detingut un terrorista i, en uns 3-5 dies, en són empresonats 4 o 5 més. A França, segons Behatokia i Tat, no es tortura els terroristes bascos i, si detenen un terrorista, no hi ha una continuació com a Espanya.

Els polítics del País Basc francès es desplacen sense escolta.

ETA no comet generalment atemptats a França, i França no tortura els terroristes bascos. No obstant, això, les condicions de les presons a França són pitjors que a Espanya i la dispersió dels presos també es practica.

La "re població" de terroristes es duu a terme a través del fenomen de la tortura. En efecte, els torturats, en explicar els tractaments soferts, provoquen un sentiment de venjança en aquells que els escolten, i a partir d'aquest moment creix la llavor de nous terroristes.

Les tortures poden començar des del moment de la detenció, durant el trasllat a la comissaria i en el període d'incomunicació total, que pot arribar fàcilment als 5 dies.

6 – Diàleg i pau

Negar el diàleg equival a renunciar a l'autèntica pau que mai no pot basar-se en la victòria, sinó en l'acord (pastoral dels bisbes bascos).

El PP és el partit polític que més s'oposa al diàleg i a la recerca de punts que uneixin els partits i els ciutadans bascos. Tanmateix, alguns votants del PP serien partidaris del diàleg (Elkarri). El PP creu que "el diàleg dona oxigen

a la violència d'ETA". Segons Elkarri, aquesta afirmació perjudica greument la pau.

La conferència de Pau promoguda per Elkarri ha permès un diàleg sobre la pau al País Basc, per part de persones pertanyents a totes les tendències polítiques. L'objectiu de la conferència és aconseguir, la tardor de 2002, un mínim de declaracions comunes i, sobre tot, compromisos concrets per part de diferents sectors cívics, propers a les diverses opcions polítiques, a partir de les quals poder continuar l'esforç per tal que la pau sigui possible un dia al País Basc.

El moviment pacifista "**Gesto por la Paz**" compta amb 150 grups locals a Euskadi. Aquests grups es manifesten al carrer o als seus llocs de treball a favor de la pau, cada vegada que es produeix una víctima, ja sigui una víctima dels terroristes o un terrorista.

III – ELS TEXTOS OFICIALS I REFLEXIONS DE L'ACAT

I – Els textos

Després de la ressenya de les informacions rebudes durant la nostra visita al País Basc espanyol, volem recordar als Organismes internacionals i a les ONG que s'ocupen del tema de la tortura els següents punts:

L'article 15 de la Constitució Espanyola diu: "en cap cas, ningú no podrà ser sotmès a tortura ni a penes o tractaments cruels, inhumans o degradants".

El Codi Penal Espanyol, aprovat el 23-11-1995, tracta el tema de la tortura al títol 7 del llibre II, articles 173-177. L'article 174 considera com a acte criminal la tortura comesa per un funcionari públic que, abusant del seu càrrec amb l'objectiu ja sigui d'obtenir una confessió, ja sigui per a castigar un acte comès realment o que se sospita, sotmetés una persona a condicions o procediments que, per

la seva naturalesa, durada o altres circumstàncies li provoquessin perjudicis físics o psíquics, la supressió o disminució de les seves facultats de coneixement, discerniment o decisió o que, d'alguna altra manera, poguessin perjudicar la seva integritat moral.

Segons els textos citats, la lluita contra la tortura constitueix, doncs, un acte de respecte envers la Constitució Espanyola.

Convé recordar aquí l'informe del Comitè europeu per a la Prevenció de la Tortura (CPT), relatiu a la seva visita a Espanya el novembre i desembre de 1998, en el qual es manifesta que:

- el període d'incomunicació generalment de 5 dies, que segueix immediatament la privació de llibertat, és el moment en què el risc de maltractaments és més elevat.
- aquest període d'incomunicació, que pot arribar fins a 5 dies, no està justificat i s'hauria de reduir. El CPT ha aconsellat al Govern espanyol un període màxim de 2 dies.

Aquests 3 o 5 dies de detenció, els autoritza una llei espanyola: "Ley de Enjuiciamiento Criminal" (articles 520 bis i 527).

Pel que fa a la dispersió dels presos, volem recordar que les convencions internacionals recomanen insistentment que els detinguts es trobin a prop de les seves famílies.

2 – Reflexions de l'ACAT

El País Basc viu de fa anys una situació conflictiva. Diferents factors en són la causa: factors històrics, culturals, polítics, econòmics.

Com a ACAT/Espanya, desitgem veure la dignitat humana sempre i arreu respectada i, naturalment, de manera especial a l'Estat espanyol.

La realitat que hem copsat al País Basc ens inquieta, ja que, enfront de la terrible violència del terrorisme, també existeix una violència institucional.

Hi ha qui pot creure que la tortura és la justa contrapartida dels assassinats d'ETA. Però la tortura no és sinó un menyspreu de l'ésser humà. La tortura és violència. La violència engendra violència i no aporta solucions justes i duradores als conflictes. Desitgem que el sentit comú i la força moral detinguin aquest cercle infernal.

Demanem als organismes internacionals i a les ONG que defensen la dignitat humana que pressionin el govern espanyol per tal que, per respecte a la Constitució i al Codi penal, renunciï a qualsevol altre interès, intentin portar a terme noves estratègies amb l'objectiu de torbar una solució al conflicte que sigui respectuosa amb els individus i amb el poble basc.

Emili Chalaux i Ferrer
President

Montserrat Bonhora
Vicepresidenta

Montserrat Munté
Secretària

****